

ERKÖLCSI FELFOGÁS.

□ Szégyenfoltja a mai társadalomnak, hogy egyes esetekben olyan mély erkölcsi tévelygéseket tekint egészen természetes dolognak, amelyek megdöntik a legrimitivebb alapfogalmát az önkénytelenül érzett emberi erkölcsnek. Az emberek közfelfogásában egyes elfogultságok olyan mélyen gyökereznek, hogy azok kiirtására csak egyes gondolkozók bátran kimondott elvei törekszenek, de olyan helyen, ahol a nép állítólagos boldogításán dolgoznak, az ilyen ügyekkel egyáltalán nem törődnek.

□ Minél műveltebb az emberiség, annál inkább lerázza azokat az ócska bilincseket, amelyeket az elfogultság rak reá, mert nem képes beleilleszkedni azokba a konvencionális keretekbe, amik a megszokottság természetes határát kerítik. A műveltségnek legelső és legszükségesebb kelléke a szabad gondolat és kerítéseket nem ismerő elfogulatlanság. Akinek a gondolatait, eszméit, a mások által megszabott, kipróbált és a gondolataiban korlátozott emberek szokásai gátolják, az nem képes kiterjeszteni a szárnyait, nem tudja próbáratenni izmait, mert folytonosan beleütközik azokba az akadályokba, amelyeket a szokás, vagy az általánosan elfogadott, helyes, vagy helytelen elvek eléje állítanak.

□ Pedig az idő halad. Az évszázadokon át hirdett és nem az emberi természetben gyökerező, hanem az emberek által felállított elvek oszlopai dűledeznek, roskadoznak. Hogy lehet tehát elképzelni az emberiséget folyton egy helyre szögezett állásban, amely mellett az idő rohan anélkül, hogy maga az emberiség megmozduljon. Ez képtelenség. Éppen olyan képtelenség, mint amikor azt hisszük, hogy a mi megcsontosodott meg-

győződésünk, vagy szokásunk megállítja a mindenséget folytonos mozgásában. Az ilyen ember, vagy az ilyen társadalom nyugodtan felvehetné címérébe a képzelődő struccot, amint fejét a homokba fúrja. A ma emberének látnia kell. A kulturárávágyó eszes lény nem veheti szájába azt a csontot, amelyet évszázadokon át az emberek milliói kopottrarágtak, csak azért, mert azon megtalálja az öregeknek a foga nyomát, amelybe a saját fogait illesztheti.

□ Ha csak a nő helyzetét tekintjük, szinte megborzadunk azon a rettenetes elfogultságon, amely ma is vaderösen tartja karmai között még a legműveltebb államok embereit is. Ha belemélyedünk a kérdés legmélyebb rejtekébe és ha modern fejjel, minden maradiságtól megtisztult lélekkel tekintjük a mai nőnek a társadalomban elfoglalt helyzetét, ha figyelembe vesszük azt a hajmeresztő régiességet, amelyet még a legműveltebb államok hivatalos emberei se tudnak levetkőzni, akkor megborzadunk a következetességnek és a régi formáknak, szokásoknak titáni hatalmától. Értelmetlen, megmagyarázhatatlan, hogy míg az asszony családja körében a legtöbb esetben kezdeményező, irányító, sőt határozó befolyással bír arra a kisebb környezetre, amelyben él, addig a társadalomban a nő ma sem más, mint évezredekkel ezelőtt volt, amikor a világ legtermészetesebb dolgának tartották, hogy az asszonyt, a nőnemű embert vásárra hurcolják és ott szabad kereskedelmi árucikknek tekintsék.

□ És ebben a kérdésben megállottunk, egy helyben maradtunk, mialatt a világ óriási sebességgel haladt előttünk. Az egészben csupán csak az a

külömbőség, hogy a kereskedés formáján változtattak. Azelőtt nyíltan, őszintén árulták az embert, ma pedig úgy tesznek, mintha nem engednék meg annak az adását és vevését, holott nyíltan hozzák a törvényeket és mindenféle szempontokkal fölfegyverkezve, maguk a törvényhozók szabják meg az embervásár szabályait. Nem lázadnak fel a rabszolgakereskedés ellen, hanem a humanizmus, a kultúra, meg a közegészségügy pályájába takarogatják azt az ezer és ezeréves nyomorék csecsemőt, amelynek a neve következetesség.

□ Azt aki nyíltan, az arrarendelt piacon embert vásárol, nem bántják. Annak az érdekeit védik. Gondosan ügyelnek arra, hogy a vérnek egy hevesebb lobbanása véletlenül hiába ne történjék, vagy korlátozást ne szenvedjen. Szeretreméltó udvariassággal szolgálják a vásárolóközönség kívánságait és mialatt ezt teszik, két-szinű szemfogatással beszélnek a leánykereskedelem ellen, ami a kultúrával össze nem egyeztethető.

CONSUL.

